

LECȚIA ONLINE: O NOUĂ FRONTIERĂ ÎN DIDACTICA UNIVERSITARĂ

ONLINE LESSON: A NEW EDGE IN UNIVERSITY TEACHING

Tatiana Chiriac, dr., conf. univ.,

UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Tatiana Chiriac, PhD associate professor,

„Ion Creanga” SPU of Chisinau

ORCID iD: 0000-0002-6122-1937

Olga Timuș, lector univ., UPS „Ion Creangă” din Chișinău

Olga Timuș, univ. lecturer, „Ion Creanga” SPU of Chisinau

ORCID iD: 0000-0003-3615-9120

CZU 37.018.43:004

Abstract

Online teaching and learning involve knowledge of pedagogical content related to the design, organization, and creation of distinct learning environments, using digital technologies. In this article, we analyze specialized information regarding online learning practices to highlight the challenges and emphasize the need to adapt university lessons to the new learning requirements.

Key-words: online lesson

Începând cu luna martie 2020, ca urmare a situației pandemice, MECC RM a luat o decizie de a suspenda lecțiile în formatul fizic (față-în-față) și a le continua în formatul online, astfel sistemul de învățământ național a început reorientarea către practici noi de comunicare și de cooperare prin care să asigure continuitatea învățării și funcționarea organizațională. O provocare deosebită a fost solicitarea urgentă de a fi predate online inclusiv și cursurile universitare. În acest sens, utilizarea noilor tehnologii informaționale în procesul didactic a luat o amploare fără precedent, devenind actual o zonă de evoluție și dezvoltare socială importantă, o provocare de o magnitudine pe care nu au mai întâlnit-o până în prezent atât profesorii, cât și studenții, toți fiind puși în condiții urgente de a descoperi noi moduri de conectare socială și de continuare a activităților profesionale și sociale.

În sistemul învățământului preuniversitar, MECC și alte instituții au promovat câteva inițiative și programe referitor la componentă digitală, cum ar fi: Sistemul Informațional de Management în Educație (SIME); manualele școlare în formatul *pdf* (<http://ctice.gov.md/manuale-scolare/>); agende și registre școlare online (<https://studii.md/>); lecții online la discipline școlare (<https://cursuri.studii.md/>); studii online pentru procesul de învățare la distanță, platformă de eLearning din Moldova (<https://studii.online/>); diverse programele de formare a cadrelor didactice în utilizarea noilor tehnologii (*Alfabetizare digitală* (CNIVE) și altele). În aceste circumstanțe s-a reiterat, inevitabil, necesitatea de a forma/dezvolta în continuare competența digitală a profesorilor, dar și se cere soluționarea impiedimentelor de natură tehnică, pedagogică, și de conținut în aria disciplinelor școlare.

În mediul universitar, imperativul de a „trece online” s-a adăugat la volumul de muncă cu care se confruntă facultățile și personalul universitar care muncesc mereu pentru a echilibra obligațiile de predare, cercetare și servicii. Personalul universitar din toate timpurile a trebuit să-și pregătească și să-și livreze cursurile cu toate provocările practice și tehnice pe care le presupune. De aceea, o provocare semnificativă pentru profesorii universitari în prezent, este cunoașterea aspectelor tehnice și de gestiune ale predării online, cât și acumularea de cunoștințe privind fundamentele pedagogice și cunoașterea principiilor necesare pentru proiectarea și

facilitarea experiențelor de învățare online semnificative. Totodată, analizând situația creată în sistemul de învățământ universitar din ultimii ani, se constată un fapt pozitiv, și anume: demersurile de proiectare și realizare a activităților didactice utilizând instrumente și resurse digitale nu constituie o noutate pentru mai mulți profesori. Or situația creată de pandemie, care a condus la o presiune majoră asupra universităților, a dezvăluit, totodată, că o parte din personalul universitar este parțial pregătit și nu posedă suficiente competențe specifice instruirii asistate de calculator, iar majoritatea cursurilor universitare nu sunt adaptate la transpuneri în activități didactice la distanță.

Unele dintre principalele dificultăți cu care se confruntă profesorii universitari cu privire la lecțiile online provin din complexitatea situației de instruire. În perioada pandemică se inițiază o mulțime de seminare și se oferă mai multe sfaturi destinate profesorilor, cea mai mare parte din aceste recomandări fiind axată pe utilizarea instrumentelor web și materiale utile pe care profesorii le pot folosi în predare. Însă predarea online implică, pe lângă gama variată de instrumente și resurse, abordări pedagogice, forme de interacțiune, colaborare și sprijin, cu multe combinații de integrare. Se remarcă ca educația online este flexibilă, profită la maximum de oportunitățile mediilor de învățare online, cu toate acestea proiectarea și organizarea didactică joacă un rol esențial, și la baza predării rămân aceleași elemente - conținutul, activitatea didactică și evaluarea. Planificarea atentă a acestor trei factori rămâne esențială pentru predarea de succes, fie în sala de curs, fie online.

În cazul lecțiilor online, proiectarea instrucțională este un set de instrucțiuni care îmbină procesul de predare cu materiale de instruire; la fel, implică alegerea strategiilor pentru crearea anumitor produse pe care profesorii le pot folosi pentru a implementa lecția și evalua studenții. Profesorii, în calitate de proiectanți, trebuie să abordeze obiective de învățare clare, conținut atent analizat și structurat, activități relevante și sarcini de lucru pentru studenți, multimedia integrată, activități de evaluare legate de obiectivele preconizate.

În mod similar formei de învățare „față în față”, mulți profesori au ales să se concentreze pe materiale și resurse pe care le-au folosit oricum pentru a preda conținutul cursului. Totuși această abordare „bazată pe materiale” este doar pe jumătate completă, dat fiind că nu există interacțiune suficientă cu studenții în mediul online. Suntem de acord că tehnologiile și resursele digitale sunt componente necesare pentru predarea online, doar că lipsa interacțiunii vii, lipsa sprijinului profesorilor pentru studenți, inclusiv monitorizarea proceselor lor de învățare, este ceea ce face ca predarea online să fie „uscată” și mai puțin eficientă ca și în cazul lecțiilor față în față. Situația se îngreunează și din cauza absenței unui cadru pedagogic comun pentru forma de predare și învățare online nu este clar ce dimensiuni pedagogice suplimentare trebuie luate în considerare într-o situație online. Per ansamblu, există multe avantaje pentru forma de învățare online deoarece oferă flexibilitatea de care avem nevoie în condițiile actuale, dar și oferă o gamă largă de programe, permite o experiență de învățare personalizată și acces la materiale foarte diverse și conținut suplimentar multimedia, ne învață abilități vitale de gestionare a timpului și stabilirea propriului ritm de studiu.

În ultimii ani urmărim transformarea conceptului de educație tradițională. A fi prezent fizic într-o sală de clasă nu mai este singura opțiune de învățare – accesul la educație de calitate oricând și oriunde conduce la revoluția educației online prin păstrarea legăturii cu predarea tradițională. Probabil miezul ar fi organizarea unui învățământ mixt pentru a combina materiale educaționale și oportunități de interacțiune online cu metodele tradiționale. Resursele oferite

online vor depinde de instituția de învățământ superior, însă în linii generale acestea sunt: sistemul de gestionare a conținuturilor învățării (Moodle, suita e-learning de la Google), biblioteca digitală a instituției, un sistem de gestiune a activităților de învățare (catalogul electronic, orarul lecțiilor, orarul sesiunilor), apartenența la comunitatea studentescă etc.

Cu toate acestea, cursurile online pot prezenta provocări unice, dacă nu suntem pregătiți. Or, dacă dezvoltăm abilități pentru o învățare online eficientă, vom găsi că cursurile online pot fi o alternativă excelentă la un cadru de clasă tradițional potrivite unor situații de urgență și nu numai. În contextul teoriilor de învățare, pretate la învățarea online, autorii Ravanelli și Serina (2013) specifică următoarele cinci modele principale de învățare [2]:

- constructivist - subliniază rolul activ al cursantului în organizarea / reorganizarea propriei rețele de concepte pe baza cunoștințelor / experiențelor din trecut și prezent;
- de comportament - bazat pe un proces stimul-răspuns;
- situat - bazat pe adaptarea dinamică sau contextualizarea comportamentelor la context și împrejurări;
- colaborativ – ține de interacțiunea și dimensiunea socială a învățării;
- informal – care se dezvoltă în afara cursurilor și mediilor de învățare.

De asemenea, profesorii adoptă instrumente și metode de instruire online care susțin învățarea și colaborarea în timp real. Credem că un element cheie al educației online este tehnologia. Metodele de instruire se referă la cum și când este oferit conținutul, iar tehnologia permite profesorilor să mențină controlul audio și video, oferind în același timp studenților șansa de a interacționa și de a se implica în discuții. Profesorii, astfel, nu se limitează doar la metoda de livrare a conținutului, dar o pot combina cu tehnologii suplimentare care încurajează participarea și interacțiunea în direct, precum cele prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 1. Activități de organizare a lecțiilor online (adaptat după [1])

Activitate	Obiectiv	Forma
Lecții online sincrone pentru a sprijini procesul didactic în dezvoltarea și formarea abilităților și cunoștințelor studenților	- Dezvoltarea de cursuri, și/sau seminare de curs; - Configurarea spațiului de lucru al grupului de studenți;	- Sesiuni audio/video online; - Grupuri de lucru online; - Cursuri de lecții pe platforme de gestiune a conținuturilor învățării;
Interacțiunea periodică cu studenții, individual sau în grup	- Facilitarea întâlnirilor cu studenții în grupurile lor de lucru;	- Sesiuni de consultanță online; - E-mail; - Discuții individual sau în grup online;
Construirea cunoștințelor – aplicarea, integrarea și sintetizarea informațiilor	- Condiționarea rolurilor unui profesor în calitate de tutore, ghid, facilitator;	- Dialog euristic; - Referințe la noi surse de informații; - Utilizarea de resurse educaționale online; - Colaborare și cooperare online; - Utilizarea bibliografiei adnotate; - Exerciții interactive;
Organizarea evaluărilor formale și informale	- Stabilirea formelor de evaluare cu criterii stricte și barem de notare.	- Teste online; - Proiecte individuale și/sau de grup; - Comunicări/prezentări digitale; - Sarcini practice;

Importanța resurselor educaționale digitale pentru demersul didactic este semnificativă. Materialele de învățare digitale vin un sprijinul componentelor instruirii, care în procesul educațional standard sunt furnizate de comunicarea față în față între profesori și elevi. Reprezentarea contextului analizat la nivel general are ca scop, de fapt, evidențierea importanței

domeniului privind proiectarea și dezvoltarea resurselor educaționale digitale, care la nivel fundamental este unul dintre cele mai valoroase componente ale mediului informațional educațional actual.

Utilizarea de resursele eLearning în procesul educațional implică activități de concepere, proiectare, elaborare și promovare a produselor digitale, care se bazează atât pe competența profesională, cât și pe competența digitală a cadrului didactic privind utilizării tehnologiei informației în educație. În linii mari, elaborarea resurselor educaționale digitale este înaintată în calitate de standard obligatoriu de către Ministerul Educației, Culturii și Cercetării al Republicii Moldova în cadrul *Strategiei naționale de dezvoltare a societății informaționale "Moldova Digitală 2020* (31.10.2013), și de *Standardele de competențe digitale pentru cadrele didactice din învățământul general* (ordinul ME nr. 862 din 07.10.2015), cât și de modernizarea curriculară din anii 2018-2019. Acest standard vizează, în special, abilitatea cadrului didactic de a implementa aplicațiile soft în elaborarea de documente și resurse cu conținut educațional.

Cu referire la strategiile de instruire online, trebuie să luăm în considerație că programele de studii universitare sunt concepute pentru a transmite cunoștințe și abilități fie în format de sală universitară, fie online, astfel încât profesorii ar putea adapta aceleași metode de instruire pentru medii diferite de predare, dar și pentru cele mixte. În unele cazuri, livrarea este practic singura diferență notabilă; în altele, tehnologia schimbă fundamental sau îmbogățește experiența de învățare. Dacă în unele programe de studii sunt implementate practici de învățare virtuală prin simulări sau activități/proiecte bazate pe probleme și exerciții online, în consecință, aceste metodele de predare experiențială cu ajutorul tehnologiei extind cunoștințele de specialitate și abilitățile complexe ale studenților. De exemplu, conform datelor prezentate în raportul [3], evidențiind importanța continuă a interactivității în instruirea online, a fost estimat că următoarele strategii de predare, în ordinea importanței, joacă un rol semnificativ în viitorul predării online:

- soluționarea problemelor în grup și sarcini de colaborare;
- învățarea bazată pe probleme;
- discuție;
- strategii bazate pe cazuri;
- simulări sau joc de rol;
- conținut generat de studenți;
- coaching sau mentorat;
- învățare ghidată;
- explorarea / descoperirea;
- lecturi sau activități dirijate de profesori;
- modelarea procesului soluției;
- întrebarea socratică.

Totodată, în raportul dat [ib.] se menționează aceste strategiile de predare online pot fi organizată în trei componente majore ale procesului de instruire: (1) planificare și dezvoltare, (2) predarea în acțiune și (3) evaluarea cunoștințelor studenților.

În final vom specifica că planificarea și organizarea unei lecții online nu diferă esențial de planificarea lecțiilor tradiționale: identificarea și elaborarea obiectivelor de învățare; identificarea și crearea conținutului/suportului de învățare; selectarea procedeelelor/activităților de instruire; specificarea unor instrucțiuni clare și sarcini de învățare; planificarea, crearea și

organizarea formelor de evaluare. Doar că combinate atent, aceste strategii de planificare, proiectare și livrare a lecțiilor online, reprezintă o modalitate bună de a oferi studenților nu doar conținutul științific, dar și posibilitatea de a învăța „flexibilitatea timpului”, interacțiunea, colaborarea și cooperarea online.

Concluzie

Este evident că fundamentarea științifică riguroasă a perspectivelor de organizare a unei lecții online depinde de nivelul la care putem răspunde adecvat provocărilor existente, într-un efort de a îmbunătăți calitatea educației pe termen scurt, mediu și lung. Profesorii care predau online trebuie să conștientizeze necesitatea stabilirii unei practici didactice care să faciliteze și să dirijeze procesul de învățare în moduri care îi implică pe studenți în experiențe de învățare active, autentice, personalizate și măsurabile. Experiența de lucru online nu se acumulează „peste noapte”, acesta este un proces care va evolua și se va schimba în timp. În plus, fiecare instituție de învățământ superior trebuie să analizeze modul în care aceste așteptări sunt interpretate în contextul operațional al propriilor programe de studii, urmând să promoveze cursuri calitative definite de îmbinarea performanței profesorului universitar și tehnologiilor online.

BIBLIOGRAFIE

1. BOON, B. *Active online teaching strategies – sharing best practices*. Research gate (<https://www.researchgate.net/>). KSU School of Library & Information Science. Valabil la https://www.researchgate.net/publication/272680707_Active_Online_Teaching_Strategies-Sharing_Best_Practices (vizitat 12.04.2021).
2. RAVANELLI, F.; SERINA, I. *Didactic and Pedagogical View of E-Learning Activities Free University of Bozen-Bolzano*. În *Procedia - Social and Behavioral Sciences* 116 (2014) 1774 – 1784. 5th World Conference on Educational Sciences - WCES 2013. Valabil la <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1877042814004881> (vizitat 15.04.2021).
3. *Best Practices in Online Teaching Strategies*. Raportul grupului de cercetare „The Hanover Research Council”. www.hanoverresearch.com. Valabil la <https://virtualchalkdust.com/wp-content/uploads/2016/03/Best-Practices-in-Online-Teaching-Strategies-Membership.pdf> (vizitat 28.04.2021).